Spis treści

STANISŁAW KIEŁCZEWSKI
Współdziałanie strategiczne warunkiem uzyskania przewagi konkurencyjnej w krajach opóźnionych gospodarczo 9

KRYSTYNA MOSZKOWICZ
MIECZYSŁAW MOSZKOWICZ
Transformacja a zmiany strategii przedsiębiorstw 14

ANDRZEJ KALETA
Strategie konkurencji przedsiębiorstw przemysłowych 25

JERZY CZUPIAŁ
Wpływ konkurencji na strategie przedsiębiorstw w otoczeniu międzynarodowym. 35

SZYMON CYFERT
KAZIMIERZ KRZAKIEWICZ
Układ celów strategicznych uczestników programu Narodowych Funduszy Inwestycyjnych 43

JADWIGA GIERCZYCKA
Transformacja systemowa w Polsce, Czechach i Słowacji. Analiza porównawcza 51

BARBARA OLSZEWSKA
BARBARA KONIECZNA
Uwarunkowania zewnętrzne konkurencyjności Polskich Kolei Państwowych 74

BARBARA DOBIEGAŁA-KORONA
STANISŁAW KASIEWICZ
Globalna konkurencja a szanse poprawy konkurencyjności polskich przedsiębiorstw 87

PIOTR BANASZYK
ROMA FIMIŃSKA-BANASZYK
Bariery konkurencyjności polskich przedsiębiorstw w kontekście organizacyjnych wymagań globalizacji 97

RYSZARD BOROWIECKI
TOMASZ ROJEK
Restrukturyzacja jako narzędzie dostosowania polskich przedsiębiorstw do wymogów Unii Europejskiej 105

BOGDAN NOGALSKI
TOMASZ BIAŁAS
MIROSŁAW CZAPIEWSKI
JACEK RYBICKI
KRZYSZTOF BRUSKI
Koncepcja restrukturyzacji przedsiębiorstwa jako czynnik zwiększania jego konkurencyjności – analiza przypadku 117

ANNA OSTROWSKA
Restrukturyzacja jako czynnik wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstwa 129

ZBIGNIEW MIKOŁAJEWICZ
Konkurencyjność przedsiębiorstw w warunkach przemian strukturalnych polskiego przemysłu 139

MARIA NOWICKA-SKOWRON
PIOTR BARTKOWIAK
Grupy kapitałowe jako forma przekształceń przedsiębiorstw użyteczności publicznej 154

JAN DURAJ
Fuzje i przejęcia jako problem konkurencyjności firm 163

JANUSZ PAWŁOWSKI
Konkurencyjność przedsiębiorstw prywatyzowanych drogą bezpośrednią 175

ANDRZEJ POMYKALSKI
Rozwój przedsiębiorstwa poprzez innowacje 184

GENOWEFA SOBCZYK
Wpływ sektora małych i średnich przedsiębiorstw na restrukturyzację gospodarki 193

BARTŁOMIEJ STOPCZYŃSKI
Strategie sukcesu małych firm na rynku wirtualnym 201

SŁAWOMIR JANKIEWICZ
Potrzeby i preferencje małych i średnich przedsiębiorstw w zakresie funkcjonowania instytucji finansowych. Wyniki badań ankietowych w mieście Poznaniu 208

KATARZYNA WACH-GRZYBOWSKA
Przewaga konkurencyjna w dobie ery świadomości systemowej 219

HENRYK JANUSZEK
Etyczne uwarunkowania konkurencyjności przedsiębiorstwa 233

MIROSŁAW KWIECIŃSKI
Wykorzystanie wywiadu gospodarczego jako narzędzia wzrostu konkurencyjności restrukturyzowanych przedsiębiorstw 244

TADEUSZ WAWAK
Nowelizacja systemu zarządzania jakością ISO 9000 – „WIZJA 2000" 260

ROMUALD I. ZALEWSKI
Wpływ zarządzania jakością na konkurencyjność przedsiębiorstw przetwórstwa rolno-spożywczego 274

KRYSTYNA KĄPA-KEJNA
Ocena metod szacowania kosztów jakości w przedsiębiorstwie 285

JANINA STANKIEWICZ
Socjologiczne podejście do zarządzania przez jakość 297

JERZY BOGDANIENKO
BARTOSZ MOSIŃSKI
Ekologiczne aspekty restrukturyzacji przedsiębiorstw 306

MARIAN WOŹNIAK
Przedsiębiorstwo a środowisko – relacja konieczna do uwzględnienia w zarządzaniu przedsiębiorstwem u progu XXI wieku 313

GRZEGORZ KOBYŁKO
Zarządzanie środowiskowe a konkurencyjność przedsiębiorstwa 320

JOANNA STRZELCZYK-ŁUCKA
Wpływ rozwoju otoczenia biznesu na funkcjonowanie i zarządzanie przedsiębiorstwem na przykładzie regionu Podbeskidzia 327

KRYSTYNA LEŚNIAK-MOCZUK
Przyczyny gospodarki nieformalnej w Polsce lat dziewięćdziesiątych 338

EULALIA SKAWIŃSKA
Konkurencyjność przedsiębiorstw przemysłu przetwórstwa rolno-spożywczego w Polsce 344

KRZYSZTOF ANDRUSZKIEWICZ
Ocena sektorów i determinanty konkurencji w przemyśle spożywczym (wyniki badań) 358

BOGUMIŁA SOSNOWSKA
Konkurencyjność rolnictwa polskiego w perspektywie integracji z Unią Europejską 371

WOJCIECH CHOMICZ
Stan i prognozy zmian struktury organizacyjno-własnościowej w rolnictwie polskim 381

MAŁGORZATA LESZCZYŃSKA
Wyzwania stojące przed polskim przemysłem cukrowniczym w obliczu integracji z Unią Europejską 391

LUCJAN CZECHOWSKI
ANNA GÓRCZYŃSKA
Wykorzystanie analizy SWOT w ocenie restrukturyzowanego sektora naftowego w Polsce 399

PIOTR BARTKOWIAK
ELŻBIETA WYSŁOCKA
Kierunki restrukturyzacji sektora hutniczego 412

ZDZISŁAW KRAJEWSKI
Dostosowania strukturalne jako element uwarunkowań zewnętrznych konkurencyjności sektora budowlanego 418

STANISŁAW GEMRA
Wybrane aspekty restrukturyzacji i konkurencyjności sektora przedsiębiorstw Państwowej Komunikacji Samochodowej 432

CZESŁAW GLINKOWSKI
ADAM SOBERA
Tendencje rozwoju rynku ubezpieczeń w wybranych krajach Europy 441

TOMASZ OWCZAREK
PIOTR TOMSKI
Wybrane aspekty analizy sektora bankowego w Polsce 456

ROMAN CHMIELEWSKI
MARIA TROJANEK
Konkurencyjność podstawą rozwoju regionów (miast) 466

AGNIESZKA BUKOWSKA-PIESTRZYŃSKA
Przemiany własnościowe w województwie łódzkim 475

ALEKSANDRA KOSTRZEWA
Organizacja handlu zagranicznego a rozwój gospodarczy w teorii T. Ozawy 485

Wprowadzenie

Konieczność przebudowy i unowocześnienia gospodarek postsocjalistycznych, jest podstawową przesłanką procesów transformacji od gospodarki nakazowo-rozdzielczej do rynkowej i to w skali znacznie przewyższającej możliwości finansowe, techniczne i w zakresie rynków zbytu tych państw. Problemy te rozwiązywane muszą być w zderzeniu z procesami internacjonalizacji produkcji i globalizacji rynków. Procenty te charakteryzują współczesny etap rozwoju gospodarki światowej. Są one zatem realizowane w warunkach rozwoju międzynarodowej integracji gospodarczej, której celem jest zapewnienie właściwej skali produkcji, przyspieszenie postępu technicznego, rozwój specjalizacji i kooperacji, lecz przede wszystkim dysponowanie szerokimi rynkami zbytu.

Najbardziej zaawansowaną formą integracji gospodarczej jest Unia Europejska. Kraje Unii są obecnie głównymi partnerami gospodarczymi Polski. Ich udział w polskim eksporcie wzrósł w latach 90. o ponad 100%. Dla Polski zatem jednym z podstawowych celów gospodarczych ostatnich lat jest włączenie się w procesy integracji europejskiej. Podobne cele starają się realizować i inne kraje Europy Środkowo-Wschodniej. Z kolei dla Wspólnoty Europejskiej ważnym celem jest rozwijanie i umacnianie stosunków (więzi) z tymi krajami dla poszerzenia rynków zbytu na swoje towary. Rynek taki stwarza równocześnie szanse wzrostu eksportu wielu produktów pochodzących z krajów Europy Środkowo-Wschodniej oraz osiągnięcie tzw. korzyści skali i efektów wynikających z kształtowania się kosztów komparatywnych, pod warunkiem dostosowania tych produktów do obowiązujących norm i wymogów technicznych Unii. Dążności do stowarzyszenia i integracji ze Wspólnotami Europejskimi nie można ograniczać jedynie do osiągania bieżących, bezpośrednich korzyści ekonomicznych, a należy je wmontować w ogólną wizję rozwoju gospodarczego i cywilizacyjnego każdego zainteresowanego kraju.

Nie docenianym i zaniedbanym – naszym zdaniem – problemem ostatnich lat jest natomiast odbudowa i umacnianie więzi ekonomicznych między poszczególnymi krajami Europy Środkowo-Wschodniej.

Analizując procesy prywatyzacji i restrukturyzacji gospodarek poszczególnych krajów Europy Środkowo-Wschodniej, dostrzegamy bowiem wiele podobieństw. Podobny jest punkt wyjścia, tzn. gospodarka centralnie zarządzana, postępy w procesach prywatyzacji (choć zróżnicowane), znaczna rola państwa w kształtowaniu procesów transformacji systemowej oraz wspomniany już wcześniej podobny cel – wejście do Unii Europejskiej. Jednakże ze względu na zróżnicowane warunki początkowe, odmienny rozwój sytuacji politycznej oraz zróżnicowany stan zaawansowania przedsiębiorczości prywatnej w minionym

okresie, w poszczególnych krajach formułowano odmienne cele prywatyzacji i restrukturyzacji gospodarki, a równocześnie wypracowano odmienne strategie transformacji rynkowej. Uzasadnione wydaje się zatem dyskutowanie tych złożonych problemów i to zarówno w sposób uogólniony, jak i odnoszący się do wielu kwestii szczegółowych występujących w skali makro- i mikroekonomicznej.

W codziennej praktyce ścierania się różnorodnych celów politycznych z preferencjami społecznymi wielu grup interesu trzeba mieć świadomość, że transformację rynkową należy postrzegać jako narzędzie długookresowej polityki rozwojowej poszczególnych krajów, a nie jako cel sam w sobie. Zmiany wywołane transformacją mają bowiem sens wyłącznie wtedy, gdy tworzą podstawy wzrostu konsumpcji, jakości zasobów ludzkich oraz zachowania środowiska, co jest możliwe tylko w warunkach wzrostu efektywności i konkurencyjności restrukturyzowanych przedsiębiorstw. Właśnie ten ostatni problem uznano za szczególnie wartościowy przedmiot publikacji i wymiany poglądów wielu przedstawicieli krajowych i zagranicznych środowisk naukowych i praktyków. Z zaproszenia skorzystali, poza krajowymi, przedstawiciele z Bułgarii, Rosji i Ukrainy, którzy od wielu lat współpracują z Katedrą Ekonomiki Produkcji Akademii Ekonomicznej w Poznaniu. Przygotowali oni wiele interesujących opracowań, w których prezentują zróżnicowane poglądy będące wynikiem ich niejednokrotnie wieloletnich badań. Naszym zdaniem jest to niewątpliwa zaleta oddanej do druku pracy.

W przedstawionym zakresie tematycznym książka zawiera materiał do dyskusji na międzynarodowej konferencji naukowej. Wydaje się, że może ona stanowić również pozycję literatury fachowej i pomoc dla kadry kierowniczej przedsiębiorstw, a także instytucji, które profesjonalnie zajmują się problematyką oceny efektywności przemian strukturalnych w krajach Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej.

Czesław Glinkowski